

Konkrétně například podíl všeobecného a odborného vzdělání ve středním školství, postavení a vzdělávání učitelů a projektování učiva si přímo vynucují srovnávací přístup.

Závěr: Srovnávací pedagogika není věda, je to metoda, ale její aplikace je nutná při výzkumu všech otázek makropedagogiky a velmi mnoha otázek mikropedagogiky.

K problematice oborových didaktik

František Malíř

Dovolte mi říci několik slov k problematice oborových didaktik. Sekce se sešla sice jen jednou, ale její problematika byla projednána dvakrát na zasedání Rady pedagogických věd na podkladě referátů prof. Pachmanna a prof. Čapka. Informace o stavu přípravy doktorandského studia podali prof. Kotásek a prof. Helus v tom smyslu, že toto studium bylo ústřední akreditační komisí schváleno zatím jen pro didaktiky matematiky, výtvarné a hudební výchovy a že další oborové didaktiky jsou v jednání.

Ve svém příspěvku se ve vsí krátkosti dotknu čtyř navzájem spojených otázek.

1. Charakter oborových didaktik. V širší odborné veřejnosti je stále dost rozšířen, že kdo zná dobře obor, může mu i úspěšně vyučovat. V jednotlivých případech pedagogicky nadaných jedinců to sice může být pravda, ale zpravidla úspěšná výuka kteréhokoli předmětu vyžaduje nejen znalosti oboru, ale i znalosti a dovednosti psychologické a pedagogické. Takové kategorie, jako je cíl výuky, učivo, vyučovací formy a metody, učební osnovy, učebnice atd. jsou kategorie pedagogické, respektive didaktické a nikoli např. fyzikální či lingvistické. S nimi jsou úzce spjaty kategorie psychologické, jako dispozice a nadání, motivace, paměť, myšlení, pozornost a další.

Oborové didaktiky tak syntetizují, integrují ve zcela nový celek poznatky oborové, psychologické a pedagogické, zejména didaktické (samozřejmě i další, např. sociologické, hygienické, kybernetické). Jakmile se kterýkoliv obor vědy, umění či společenské praxe stane předmětem výuky, transformuje se v kategorii pedagogickou a podřizuje se psychologickým a pedagogickým zákonitostem a zásadám. Nové poznatky, k nimž se ve výzkumu osnov, učebnic a především pak výukového procesu dospívá, mají povahu didaktickou (popřípadě, např. při výzkumu motivace povahu pedagogicko-psychologickou) a neobohacují oborovou vědu základní (fyziku, jazykovědu), ale oborovou di-

daktiku nebo přesněji psychodidaktiku, jakož i didaktiku obecnou. Oborové didaktiky jsou tak v podstatě disciplíny pedagogické.

2. K pojetí oborových didaktik v bakalářském a magisterském studiu. Toto studium připravuje především učitele vyučovacích předmětů a mělo by být zaměřeno na vyučovací proces, zejména na studium, analýzu a realizaci učebních osnov a učebnic a na práci s moderní didaktickou technikou. Studující by měli hluboce vniknout do podstaty vyučovacího procesu, měli by získat vědomosti a dovednosti týkající se tvorby a realizace projektu vyučovacích hodin, tvořivosti, respektive improvizace ve výukovém procesu, měli by se naučit učitelné výsledky žáků objektivně posuzovat a hodnotit, měli by znát základní procedury nápravy chyb a nedostatků, měli by vědět, co se děje s žáky při aplikaci té či oné výukové metody a formy, měli by se učit ovládat své chování a svůj hlas, psát na tabuli, užívat didaktickou techniku apod. (To vše v úzké spolupráci s obecnou pedagogikou, didaktikou a pedagogickou psychologií.)

3. Doktorandské studium by mělo být zaměřeno v první řadě na otázky metodologické, na výběr výzkumného problému, vytyčení hypotéz, volbu a rozsah zkoumaných objektů, na výzkumné metody, na způsoby realizace výzkumu, na zpracování výsledků, na obsah a strukturu výzkumné zprávy, disertace, stati apod. Současně by doktorandi měli dostat základní vhled do způsobů tvorby a ověřování inovací, měli by rozvinout svůj tvůrčí potenciál a naučit se pracovat s počítačem. Navíc by se měli učit kriticky hodnotit písemné i ústní informace o jiných výzkumech, učit se vystupovat v diskusi a činit z ní závěry.

4. Ke zkvalitnění studia oborových didaktik by přispělo vybudování didaktik didaktik, např. didaktiky didaktiky cizích jazyků, jakož i obecné didaktiky oborových didaktik. Zatím se závažné otázky učebního plánu, osnov, učebnic a skript, cíle, učiva, metod a forem výuky oborových didaktik řeší převážně na základě pouhých zkušeností a názorů, popřípadě nápadů, tedy nikoli dostatečně vědecky.

Učební osnovy, učebnice, vyučovací hodina, vysokoškolská přednáška — to vše jsou svého druhu pedagogické, respektive didaktické artefakty nesoucí pečeť jejich autorů. Měli bychom usilovat o to, aby tyto artefakty byly co nejdokonalejší.